

TÜRK DİL KURUMU ZARARLI MI, YARARLI MI?

CAHİT KÜLEBİ

Dil Akademisi kurulması konusu 1950'den sonra, siyasal yaşantımızın belirli evrelerinde, tekrar tekrar gündeme getirilmiş, Türk Dil Kurumu'nu kötüleyen savlar ileri sürülmüş, bu görünümünden de anlaşılacağı üzere bilimsel olmaktan çok siyasal nitelik taşıyan bu girişimlerde kişisel hırs ve çıkarlara hükümetlerin araç edilmek istenildiği hemen her seferinde ortaya çıkmıştır.

Son bir buçuk yıl içinde, sürümü artırmak için buzdolabı ya da otomobil piyangosu niteliğindeki girişimlerine bir de "Yaşayan Türkçe" kampanyası ekleyen bir gazetenin -yine siyasallığı kuşkusuz olan- yazıları ne yazık ki, ulusal düzeyde büyük etkinlik ve yaygınlık kazanan ve Atatürk'ün en önemli devrimlerinden biri olan dil özleşmesi akımına -temelde etkilememekle birlikte- siyasal düzeyde büyük oranda zarar vermiştir.

Dil Devrimi siyasal değildir

Atatürk'ün devrimlerine karşı olup da düşmanlıklarını ancak dil konusunda açığa vurmaya cesaret edenlerle, onların etkisinden kurtulacak ekinel nitelikleri bulunmayanların, kimi içtenlikli tutucuların,

Türk Dil Kurumu'nun vaktiyle Atatürk'ün kurduğu bir partinin yan kuruluşu olduğu yolunda yanlış bir düşünceye kapılanların sandıkları gibi ne dilin özleşmesi girişimi ne de Türk Dil Kurumu siyasal nitelik taşımamaktadır.

Bu durumun en gerçek saptama yolu, Kurum yayınlarının ve çalışmalarının -rasgele kişilerce değil- uzmanlarca incelenmesidir.

Belki de kişiöğlü yaratılalıdan beri, hangi egemenlik ortaya çıkarsa onun türküsünü söyleyen bir yaratık türü vardır. Çok küçük bir azınlıktan oluşan bunlar, 1950'de, 1960'da, 1971'de olduğu gibi bu kez de ortaya çıkmış ve içlerinden birkaçı, daha önce kitaplarında "dil devrimi", "sürekli devrim" vb. gibi deyimleri bol bol kullandıkları halde, yeni koltuklar önünde, "devrim" sözcüğünün karmaşa (ihtilâl) anlamına geldiğini tekrar tekrar ileri sürmüşlerdir. Kanımca, bunların davranışlarından çok; doğruluğunu araştırmadan onların savlarına inanarak olumsuz önerilerini uygulama alanına koymaya yardımcı olanların davranışları Atatürkçülük, ulusalçılık ve uygarlıkçılık yönünden esef vericidir.

Özetle belirtilirse, dilimizin özleştirilip geliştirilmesine çalışmak değil, bu girişime karşı çıkmak tam anlamıyla siyasal bir davranıştır.

Dilin özleştirilip geliştirilmesi zorunluluğu

Dillerin özleştirilip geliştirilmesi işlevi, yüzyıllar boyunca süregelen bir ekin ve uygarlık sorunudur. Karşıtlarımızın ileri sürdükleri gibi dil kendi halinde ya da karmaşada bırakılsaydı, bugüne değin hiçbir dil gelişip zenginleşmezdi. Örneğin, İngilizcede bugün beş yüz bini aşan kavram vardır. Macaristan'da, Finlandiya'da, Fransa'da, İtalya'da 16. yüzyılda, Almanya'da 17. yüzyılda, İspanya, Rusya, Portekiz ve İngiltere'de 18. yüzyılda anadilin ilke ve sorunları ele alınmıştır. Örneğin, Almanya'da *Luther*'in, karşısına bizim tutucular çıksa ve dilde özleştirme-ciliği "karmaşa", "bozgunculuk", "ulusal kültürden kopma", "komünistlik" olarak niteleselerdi; buna inanıp "iki zıt görüşü birleştirme"ye çaba gösterenler bulunsaydı; Almanya'da, değil yalnız dilin özleşip gelişmesi, bugünkü bilimsel ve endüstriyel gelişme aşamasına da ulaşılabilir miydi?

Atatürk'ün uzak görüşlülüğü

Aslına bakılırsa dilimizin yabancı diller baskınından korunması, özleştirilip geliştirilmesi yolunda daha önceleri de gereksinmeler duyulmuş, girişimlerde bulunulmuştur. Ne var ki, başka alanlarda olduğu gibi, bu en önemli temel devrimde de ancak Atatürk başarıya ulaşmıştır.

Önyargılı olmayan gerçek uzmanlara inceletildiğinde görüleceği üzere, Türk Dil Kurumu'nun, Atatürk'ün çizdiği yoldan ve O'nun ilkelerinden bugüne değin en küçük bir sapma göstermediği anlaşılacaktır.

Atatürk, yararlı olacağına inansaydı, bağımlı bir akademi kurabileceği gibi, o yıllarda kurduğu Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi içinde bir enstitü de kurabilirdi. O yola gitmeyip özerk bir dil kurumu kurmasının nedeni, yaratıcı çalışmalar beklediği Türk Dil Kurumu'nun, artık modası geçmiş, duruk, ölgün bir kuruluş olmasını önlemek içindir. Bugün, üniversitelerimizin Türk bilim enstitüleri ile Türk Dil Kurumu'nun verim ve etkinlikleri karşılaştırılırsa durum açıkça ortaya çıkar.

Gerçekte, Türk Dil Kurumu'nu yöneten ve yapıtlarının yüzde doksanını hazırlayan yine üniversitemizdeki bilim adamlarıdır. Bunların içinde, şimdilerde bize karşı saldırıya geçenlerden kimileri de vardır. Onların da Türk Dil Kurumu'na yayımlanmış yapıtları bulunmaktadır.

Bir örnek

Şimdilerde, kimilerince çok özenilen Fransız Bilim Akademisi, çok uzun yıllardan beri etkinliğini, bilimsel işlerliğini yitirmiştir.

Akademi'nin yetersizliği ortaya çıkınca, Fransa'da "Fransız Dilini Savunma ve Yayma Yüksek Kurulu" ile "Fransız Dili Uluslararası Kurulu" 1966, 1967 yıllarında kurulmuştur.

Bu kurullarda görev alan Fransız sözlükbilimcisi Prof. B. Quemada, “Sözlüksel yaratıcılık bugünkü Fransızcanın temelindeki güçler arasında hem nicel, hem nitel bakımdan son derece önemli bir olgudur. Onu kimse görmezlikten gelemes.” diyerek düşüncelerini belirtiyor.

Prof. P. Imbs ise “Anlaşıldığına göre, yüzyılımız sözlüksel özgürlüğün gerçek bir yeniden doğuşuna tanık oluyor...” sözleriyle günümüzdeki dil patlamasını, ortaya çıkan birçok yeni bilim ve teknoloji dallarının zorunlu kıldığı gereksinimleri ve bir dilbilim çağına girdiğimizi simgeliyor.

Bu düşüncelere koşturarak, “Fransız Dilini Savunma ve Yayma Yüksek Kurulu”nun çeşitli Bakanlıklarda oluşturduğu terim yarkurulları’nca üretilen sözcüklerin de katılmasıyla oluşturulan geniş dizgelerin genelgelere, yönergelere, Resmi Gazetede yayımlanan buyruklara dönüşmesi de önemle bilinmesi gereken bir konudur. (Bak. Prof. Dr. Berke Vardar, “Sözcük Üretiminde Yeni Bir Aşama”, *Türk Dili*, sayı 296, Mayıs 1976)

Fransa’da anadili bilinci gelişmiş kişilerin ülke yöneticileriyle ele vererek yürüttükleri eylem, Etimeble’in alaylı biçimde kullandığı *franglais* deyimini ile Atatürk’ün, “*dilimizi yabancı diller boyunduruğundan kurtarma*” buyruğu temelde birbirine benziyor. Ne var ki, Fransa’da on beş yıl önce farkına varılıp alınan önlemleri, Atatürk bundan elli yıl önce uygulamış; çizdiği yol-

da gelişen Türk Dil Devrimi bugünkü mutlu aşamaya daha önce ulaşmıştır.

Şunların da bilinmesi yerinde olur:

1) Bilim ve teknolojinin günümüzde gösterdiği zengin aşama sonucunda, “Fransa Ulusal Patent Dairesi” yalnız bir yılda 45.000 yeni terim için patent vermiştir. Bu bir “uydurukçuluk” sayılmamıştır.

2) Türkiyemizde de, Türk Dil Kurumu elli yıldan beri temizlediği Arapça-Farsça sözcükler yerine bugün artık batıdan çeşitli alanlardan gelen terimlerin karşılığını bilimsel bir yöntemle bulma çalışmalarını geliştirmektedir. Bilim ve teknolojinin her dalındaki uzmanlara, şimdiye dek 56 terim sözlüğü hazırlanmıştır. Bu çalışmalara “uydurukçuluk” adını verenler, Frenkçe sözcüklerin kullanılmasını mı istemektedir?

3) “Ulusal düttürü”, “gökko-nuksal avrat” vb. gibi haince deyimleri sanki Türk Dil Kurumu uydurmuş gibi halkı kandıran tutucuların “iki zıt görüş” ciddi deyiminde yer alabilmeleri gerçekten vicdanlarımızı sızlatıcı niteliktedir.

4) “Fransız Dilini Savunma ve Yayma Yüksek Kurulu” 1972 yılında Milli Eğitim Bakanlığımıza yazılı olarak başvurarak, *başarısını övdüğü Türk Dil Kurumu’muzun çalışma yöntemleri konusunda bilgi istemiştir. Adı geçen Kurula Türkiye’de dil siyasası ve Türk Dil Kurumu’nun çalışmaları konusunda bir yazı-nak gönderilmiş bulunmaktadır.*

Önemli bir gerçek

Bugün artık herkes özleşmiş dilimizle konuşup yazmaktadır. Ne var ki, dil bilincine kavuşamamış olanlar, “uydurma” adını verdikleri öz Türkçe sözcükleri bol bol kullandıkları halde, bu sözcüklerden hiçbir anlam ayrılığı olmayan Arapça-Farsça ve Frenkçe sözcükleri de kullanıyorlar. Karmaşa asıl bundadır.

Bu durumda ileri sürüldüğü üzere Türk Dil Kurumu’nun çalışmalarını değil, o gibi saldırgan ya da yandaşların davranışları siyasal nitelik göstermektedir. Bu gibiler arasında kazanç sağlamak, post kapmak, ün yapmak isteyenlerin de bulunabileceği gözden kaçmamalıdır.

Konunun öbür yönüne gelince:

1) Türk Dil Kurumu’nun çalışmalarının bilimselliği ve oylumu bilinmeden, ülkemizde bu çalışmalar ölçüsünde başka çalışmaların bulunup bulunmadığı araştırılmadan bir yargıya varmak çok yanlış olur.

2) Türk Dil Kurumu, karşıtlarımızın ileri sürdükleri gibi Atatürk’ün bıraktığı mirası har vurup harman savurmamaktadır. Başkan ile Yönetim Kurulu üyeleri ücret almaz. Yedi kişiden oluşan Yürütme Kurulu’nun ayda aldığı ücret ise bir odacının aylık toplam ücretinin 1/4’i kadardır. Yukarıda belirtilen durumlar bilinmeden varılacak yargı çok acı olduğu gibi, ileride devlet ödeneğine bağlı bir girişim yapılırsa, o koşullarda harcanacak paranın hesaplanmaması da şaşırtıcı bir “gaflet”i ortaya çıkaracaktır.

Yanlış düşünceler

Gazetelere yanlış yansımadıysa, düzenlendiği belirtilen *Türk Bilimler Akademisi* yasa tasarısında:

1) Yıllardan beri süregelen “iki zıt görüş”ün sona erdirilmesi,

2) Türk dilinin kargaşa ortamından çıkarılması,

3) Güzel Sanatlarda, Türk kültürünü yansıtacak eserler verilmesi,

4) Türk dilinin genel ve tarihi karşılaştırılmalı dilbilgisi kitaplarının hazırlanması,

5) Türk dilinin zenginleştirilmesi, vb. gibi çalışmalar amaçlanıyormuş.

Ortada çok önemli bir konu bulunduğu için açıklıkla belirtmek gerekiyor:

1) Yüzyıllardan beri süregelen “iki zıt görüş”ü Atatürk elli yıl önce saptamış, Türk Dil Kurumu’nu kurarak bu ikiliğe son vermiştir. Bugün artık *Osmanlıcılık*, *Lisan-ı Osmanî*, *Kavaid-i Osmanî* dönemi sona ermiştir. Yukarıda da değindiğim üzere Türk Dil Kurumu’na karaçalma yoluyla öç almayı ya da çıkar sağlamayı amaçlayan küçük bir topluluktan başka, ulusal dil bilincine karşı çıkan “zıt görüşlü” kimse bugün artık kalmamıştır. Onlara inanmamak, kapılmamak gerekir.

“İki zıt görüş”ü koca Atatürk anlamadı da, bugün artık zafere ulaşmış bulunan Dil Devrimine karşı çıkan dil bilincinden uzak birkaç kişi mi anlıyor?

2) Dilde bugün bir kargaşa ortamı yoktur. Var olduğu savına inananlar bu durumu ciddi bir tutumla incelemek ve siyasal oyunların etkisinde kalmamak zorundadır.

3) Güzel sanatlarda, Türk kültürünü yansıtacak eserler verilmesi savına gelince, Kültür Bakanlığının son bir yılda yaptığı çalışmalar ortadadır. Hangi etkinlikten söz edilmektedir? Bugün her alanda sanatımız ulusallaşmıştır. Birçok büyük sanatçımızın ulaştığı başarıyı, bu tasarının hızlanmasında önyak olanların bile bilmesi gerekir.

Türk sanatı günümüzde ulusal nitelik yönünden başarılı bir aşamaya ulaşmıştır. Uluslararası üne ulaşmış sanatçılarımız vardır. Ne yazık ki, geçen bir yıllık dönemde, özellikle yazın alanında bu sanatçılar anımsanmaz olmuş, bunun sonucunda da, bugüne değin görülmemiş bir değer kargaşası ortaya çıkmıştır.

Durum böyle iken, üstelik sanat toplumsal varlığın en yadsınamaz bir gerçeği olduğu halde, Türk sanatını bu *her derdin devası* Akademi mi geliştirip ulusallaştıracaktır?

4) Türk dilinin genel ve tarihsel karşılaştırılmalı dilbilgisi kitaplarının hazırlanması konusuna gelince, bu görevi bugüne değin en iyi biçimde Türk Dil Kurumu başarmıştır. Bugüne değin bu konuda, kimisi 8-13 cilde ulaşan yapıtlar yayımlamıştır. Kimi yayınlarının sayısı sayısız milyonları aşmıştır.

Anımsanması gereken birkaç gerçek

○ Yarar görülüyorsa, Akademi kurulmasından daha doğal bir girişim olamaz. Ne var ki, bunun için, Atatürk'ün kurup geliştirdiği Türk Dil Kurumu'nu kötülemeye, karaçalanları haklı göstermeye, Atatürk vasiyeti

gelirine el koymaya gerek yoktur.

○ Dilimiz bugün çok başarılı bir gelişme evresine ulaşmıştır. Siyasal art düşünceli küçük bir topluluğun dayanaksız saldırıları "*iki zıt görüş*" deyimini gerektirmez. Atatürk bu zıt görüşleri dikkate alarak giderici önlemler almıştır. Bu biçim düşünceler yalnızca gericiliği hortlatacaktır.

○ Türk Dil Kurumu hiçbir siyasal partinin ve görüşün etkisinde kalmamıştır. Bu yönden durum ciddi bir incelemeden geçirilmeden alınacak kararlar Türk bilimine ve dilsel çalışmalara zarar verir.

○ Türkiye'nin bugün kurtulmuş olduğu siyasal bunalım döneminde Türk Dil Kurumu'nu yönetenlerden hiçbirisinin bugüne değin bir suç işlediği saptanmadığına göre, geçersiz karaçalmalar, çıkarılan dedikodular doğrultusunda Kurum yüksek yöneticilerce yakından tanınmalı, layıkça korunmalıdır.

○ Atatürk'ün belli bir amaçla siyasadan uzak olarak kurduğu Kurum'un ileride siyasal yönetimlerin etkisine sokulmasından sakınılmalıdır.

○ Yalnızca, Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı olarak değil, amaçlanan ulusal geleneği şiirlerinde yansıttığını sanan, otuz yıl önce Atatürk için yazdığı şiirleri -son bir yıl dışında- radyolarımızda hemen her ulusal günde birçok kez okunan, şanlı ordumuzun Kıbrıs barış girişiminde verilecek her müjdeden önce şiirlerinden parçalar sunulan artık yaşlanmış bir ozan olarak belirttiğim bu düşüncelerin *belki* de doğru olabileceğinin araştırılmasından başka bir dileğim yoktur.

GÜNLÜK

EL YAZILARINA VURUYOR GÜNEŞ, I

İLHAN BERK

Halikarnassos, 21 Kasım 1981

W.H. Auden üstüne bir yazıyı okurken gözüm birden fotoğrafına kaydı. Auden'nın buruşukluklar, kırışıklar içindeki yüzünü birden yüzüme benzettim. Burdan da vücudum üstüne yazmak isteğim depres-ti yine. Kendim üstüne bir deneme olan "Uzun Bir Adam"a böyle başlamıştım ama, bambaşka bir şey olup çıktı: Vücudumu bir elma gibi alıp anlatmak istemiştım. Auden'nın yüzünün korkunç kırışıklarını görünce, benimkilerin de ondan aşağı kalmadığını anladım. O bin bir girintili çıkıntılı toprak haritalarına benzer benim yüzüm de. Şakaklarımdan başlayıp alınıma değin uzar kırışıklar. Daha çok da gözlerimin çevresinde yoğunlaşırlar. Değ-me yeryüzü haritalarının üstesinden gelebileceğı şey değildir sanki. Öylesine karışık, uçsuz bucaksızdır. Böyle diyorum, çünkü nerde başlar, nerde biter, belli değildir. Yüzümün kırışıklarını, yüz haritalarının (böyle haritalar varsa) en karmakarışığı diye düşünüyorum.

Gövde-min öbür üyeleri, kol-larım, ayaklarım, ellerim, boynum, kalçalarım, kasıklarım, kol ve ayak bilekleri-m, eklem yerleri-m için ne demeli? Gövdesiyle ilgilenenlerin en

başında Montaigne gelir sanırım. Belki de kumdan, bütün yaşamı boyunca kum sancısı çekmesinden geliyordu bu. İnsan gövdesinin, onun acıları, sevinçleri, girdi çıktısıyla ilgilenenlerden biri de D.H. Laurence'dı. Bir gövde uzmanının yazarı diye bakabiliriz onun yapıtlarına. Gövdenin suskunlukları, çığlıkları, bunu, kıvancı, ayaklanışı (daha çok da ayaklanışı) nesnelleşir onda. Hep bir diriliş olarak görür insan vücudunu. Bunun için: "Ben gövdenin yeniden dirilişine inanıyorum." de-dirtir, ikide bir roman kişilerine. Ya Roland Barthes? "Vücudum imgesel zindanımdır." diyerek asıl cehenneminin ne olduğunu imlemez mi?

Vücudum üstüne bütün bütün eğileceğim bir zamanı özlüyorum.

22 Kasım

Yirmi gündür yazacağım bir şiiri düşünüyorum, Her şey Hazır: Yalnız ne yazacağımı değil, nasıl yazacağımı (anlatacağımı) bile biliyorum. Boyu bosu çizili sanki. Ama bir türlü başlayamıyorum işte. Gerçi, orasından burasından başladığım oldu ama, hiçbir elimden tutacak biçimde bir ipucu vermedi. Beni uyarılar diye, içeriğe, biçime yakın örnekleri gözümün önüne getirmeye çalıştım, ama bir işe yaramadılar. Bütün yazı işaretlerini bir yana atan, bir karabasanın işleyiş biçimine yakın, bir buçuk, iki sayfalık bir düzyazı-şür olacak bu. Anlatmak istediğim (içerik) böyle bir biçimi öngörüyor gibi geliyor bana. Üstelik ne zamandır bu içerik ve

biçimde bir şiir yazmayı istiyorum. Biçimle içeriği ayrı ayrı şeylermiş gibi düşünmediğimden olacak, yazmak istediğim her şeyi bir karabasan, bir sayıklamaya, saçmalamaya, başıboş bir anlatış biçimine sokuyorum kafamda. Böyle bir şey olsun istiyorum (aslında, biçimdi, içerikti sözlerini bir yana atıp, bilinen kalıplar, anlatışlar-biçim- -dışında bir düzyazı- şiir yazmak istiyorum, bilinen kalıplardan sıkıldım demeliyim. Güzin ile Abidin Dino'dan duyduğuma göre, Nâzım da böyle yeni biçimler denemek istemiş son zamanlarında).

Ama ne zaman böyle bir şeye kalkışsam, sonu gelmedi. Yeniden, yirmi gündür böyle cebelleşiyorum işte. Başlamak için benim elimden tutacak örnekler aramaya başladım. Gerçeküstücüler en yakın örnekler gibi geldi bana onları okudum. Boş. Başlayamıyorum. Birden *Ulysses*, o geldi usuma. Joyce'ın bu yapıtı tam istediğim biçimdi. Özellikle de son on sayfayı okursam (ki şimdiye değin birçok kez okudum onu) istediğim şiire başlayacağıma inandım. Önce Fransızcasını, sonra da Murat Belge'nin çevirdiği Türkçesini okudum. Aslıyla da karşılaştırdım. Ama bu da elimden tutmadı. Oysa çok bağlanmıştım buna. İşte böyle yirmi gündür ordan oraya savrulup duruyorum. Her gün de önüme beyaz bir kâğıt alıp bekliyorum. (Kimi zaman bu beyaz dediğim kâğıtlar kahve, çay, tütün, içki, türlü ot içecekleriyle öylesine bozulur kirlenirler ki, onlara ak kâğıt demek zordur. Çoğun böyle zamanlar, o

kâğıtlar üstüne resim yaparım. Çizer, boyarım onları. Bir süre de olsa, bu yazmak cehenneminden kurtulurum).

23 Kasım

Saat yedide uyandım. Yatakta usumu kurcaladım, belleğimi yokladım: Bir kıpırtı var mı diye. Hiçbir şey yok. Yüzümü yıkayıp tıraş oldum, her zamanki jimnastiğimi yapıp odama geçtim. Kaç gündür sağından solundan çiziktirip durduğum kâğıt masada duruyor:

Bir karabatak geçiyor gözlerine vurarak gözülüğümüzden bizim ve iniyor sonra bizim harlı toprağımıza inip kayboluyor.

Hiçbir güzellik bulmuyorum bunlarda. Onun için de çiziyorum üstlerini. Pipolarımdan birine, Dr. Plump'a uzanıyorum. Korkunç zifir kokuyor. On iki pipom var ama, şöyle doğru dürüst temizlemediğim için, birbirinden kalır yanı yok. Beş tanesini alkolle temizledim, kuruttum, birine tütün doldurup içmeye başladım. Yeniden yazamadığım şiirin (ki çoğun yaparım bunu) üstüne üstüne gitmeye başladım. Tıs yok. Yazarken piponun çok yararını görüyorum, ya da bana öyle geliyor. Böyle boş kâğıt önünde, öğleye değin, iki üç kez pipomu doldurduğum olur. Büyük bir keyif alıyorum bundan. Ben ki tıknefesimdir, tütün yaramaz bana. Sonra da dalıp gittiğim, tütünle soluğu iyi ayarlamadığım için, korkunç yorar beni pipo. Ayrıca The Balkan Sobranie, Black Luxury, Dunhill gibi sert, kara tütünü bol olanları severim.

Bizim tütünleri ne denli işlemlere tutsam, karıştırırsam, şaraplara yatarsam, ağzımda bıraktığı zehiri bir türlü atamadığım için, zorda kalmadıkça içmem. Balkan Sobranie'yi ise hiçbirine değişmem. Pipo içerken yığınla da kibrit kullanırım. On beş yıldır pipo içiyorum ama, pipo içtiğimi bildiğimi pek söyleyemem. Söyleyemem çünkü daha çok yazarken içtiğim için pipo mu beni, ben mi pipoyu içiyorum, ayırmak zordur bunu. İkinci pipomu doldurdum. Şiir bir türlü yürümüyor. Yürümeyeceğini de iyice anladım artık. Bunun için de: "Benden bu kadar!" deyip bıraktım.

Ezra Pound'ın Konfüçyüs'üne uzandım. Geçenlerde bir on sayfa kadar okumuştum, sarmamıştı. Yine öyle oldu. Konfüçyüs'ün yalvaçça sözlerini sevmedim. Kimi şiirsel sözlerine ilgi duydum ama, bunlar da pek azdı:

*Nasıl yenilirse gün
Yenile gün be gün
Yenile ve yenile.*

Pound'ın Çin şiirlerinden yaptığı çeviriler çok ünlüdür. Çoğu kimse de onlara çeviri gözüyle bakmaz, Pound'ın kendi şiirleri diye gösterirler. Hem kimse de asıllarını bulamamıştır onların. Pound, Doğu düşüncesine hep ilgi duymuştur. Kanto'larda da göndermeler yapar Doğu dünyasına. Yine Pound, Fennelosa'nın Çin yazısında (harflerinde) bir çeşit medyum bulan kitabına, kimi ekler yaparak, onu da yayımlamıştır. Gizemsel bir tat bulur Doğu şiirinde. Bundan yararlanma-

GÜZEL SU

MEHMET KARABULUT

—Güzel su

Hangi çayirlara akıyorsun

—Güzel çayirlara akıyorum
Tayların doğduğu.

—Haydi anlat

Neler gördün yollarda.

—Bir yapı gördüm

Gün-tuğladan örülmüş

İçi dışı, her yanı

Pırıl pırıl altın, gümüş.

Gün-tuğlanın her biri

Memeydi süt dolu

Sağdım sütü suyuma

Akarım taylara doğru.

—Ya bu sesler

Bu uğultu.

—Çoğaltmak için suyumu

Dün bir ormandan geçtim gün

-yapının komşusu

Derelerinden temmuza

Silme haziran akıyordu.

Bu sesler de kuşların
Kanat, gaga
Bir girişmişler yılanlara
Şimdi orman onların.

—Daha, daha

Neler gördün güzel su.

—Beş deniz, beş kıtada

Çiçekler gördüm, kokusu
Sevginin su yerine
İçildiği her yerde
Karışır esen ye.

—Atıyorsun güzel su

Ben beş deniz, beş kıtanın
Dışında ada mıyım
Görüyorum her şeyi
Bak senin sular da
Kanlı akıyor taylara.

—Ben yalancı değilim

Benimkisi gerçeğin
Yürüdüğü bir düş.

İnan bana

Ben düş kurdukça
Yağmurlar boşanır
Tam zamanında.

Ben düş kurdukça

Her sabah

Güneşten yepyeni
Gün düşer yollara.

Ben düş kurdukça

Dünyanın yolu açılır olur
Kanlı suyum kansız olur
Dupduru akarım taylara.

sını da bilmıştır. Önemli olan da elbet budur.

Bir saat kadar okudum Konfüçyüs'ü, sonra bıraktım.

Halikarnassos'un meteoroloji tepesindeki küçük kilisede çalışmaya gittim. Rumlardan kalan bir küçük kilise bu. Nusret Baban, oteli kilisenin bulunduğu yere kurdururken, onu yıktırmadı, olduğu gibi onartıp korudu. Ben bu küçük kiliseyi çok seviyorum; onun için de içini boyamaya başladım. Hem ben kiliseleri hep sevmişimdir. Yabancı ülkelerde görmek istediğim yerler ilkin eski mahallelerle kiliseler olmuştur hep. Girdiğim her kilisede de bir mum yakar öyle çıkarım. Bu yaz başladım kiliseyi resimlemeye. Birçok kilise resimlerini inceledim. Kilise küçük olduğu için onu Kutsal Betik'in İsa'sı, Meryem'i, Havarileri, melekleriyle doldurmak pek zor görünmüyor bana. Meryem'i bir yana bırakırsak (onu neden bir yana bıraktığımı anlamıyorum) İsa'yı, kimi havarileri, özellikle de İsa'yı hep sevmişimdir. Ezikliğini, yıkıklığını, sıradanlığını severim onun. Öyle pek büyüklük taslamaz; havarilerini de öyle seçmemiş midir? Hepimiz gibi insanlardır, balıkçıdırlar, kendi rızklarını kendileri çıkarırlar. Hasır, sepet örerler. Azla yetinirler. Kiliseyi resimlemek istediğimi Ferit Edgü'ye söyledim ilkin. Benlik bir şey mi buldu onda nedir, yüreklenirdi beni: "Giriş!" dedi. İlkeller gibi çalışmamı da o önerdi. Turan Erol da katıldı buna: Kilise resimlerini kopya etmemi istedi. Böyle başladım bu işe. Şimdiye değin çarmıh-

taki İsa'yla bir aziz, bir havari, bir melek resmi yaptım. Tavana daha dokunmadım. İskele kurmak gerekecek ona. Çarşıdaki İsa'nın yanına iki hırsız da katmak istiyorum. Havalara elverdikçe yazmak da elimden tutmadıkça, dahası, sıkıldıkça sürdürmek istiyorum bu işi. Başarabilir miyim bilmem. Yanıma bir yığın kömür alıp kiliseye gittim. Beyaz duvarda ilkin kömürle çalışmak kolay oluyor, beğenmezsem, silinmesi kolay oluyor. İsa'nın ayak uçlarına iki figür çizip bıraktım. Boyamak o kadar zor gelmiyor bana: İş çizmekte. Fena da olmadı.

Tepeyi koş a koş a indim.

25 Kasım

Pazara gittim sabahleyin (Halikarnassos'da pazar, perşembe akşamı başlıyor, cuma öğleyin de bitiyor).

Bütün büyük küçük pazarları severim. Ama Halikarnassos pazarı,

gördüğüm pazarların hiçbirine benzemez. Daha çok bir ot pazarıdır sanki o! Halikarnassos'un otuz beş köyünün insanları, arabalara yükledikleri çuval çuval turpotu, hardal, kazayağı, gelincik, papatya, acıot, arapsaçı, kenger, mantar, pazı, labada, şevketibostan, bıyıkotunu çarşının orta göbeğine getirip yıkarlar. Hele lahana, karnabaharlar dağlar oluşturlar. Böyle ottan dağlar, tepeler arasında gider gelirsiniz. Her zamanki gibi bu kez de hiçbir şey almadan bütün pazarı dolaştım önce. Sonra turpotundan bir tepenin önünde durdum. Bütün turpotlarını yere boca etmişler. Zaten her şey yeredir: Lahana, karnabaharlar, kerevizler, pırasalar, elmalar, mandalinler, portakallar, pazılar, ebeğümeciler, maydanozlar, tereler, roka, marullar, soğanlar, patatesler. Sokaklar, dükkânların önleri, yolağzıları, caddeler böyle türlü türlü otlar, sebzelerle dolar taşar.

Torbaya pırasa, bıyıkotu, ebeğümeci, taze soğan, dereotu, pazı, kuru incir doldurup eve döndüm. Yolda yağmura tutuldum: Sucuk gibi ıslandım. Kulağımda kuru incir aldığım köylü kadının:

— Haftaya ben yine burdayım, dediği kaldı.

26 Kasım

Yüzümün neresinde tophuyorsun saçlarını?

Diye uyandım. Ama arkası gelmedi. İçme'lere doğru yürüdüm. Öğleye doğru döndüm. Şiir yürümüyor.

FİRAVUN

METİN ELOĞLU

Daha da gevşedi düğüme dönüşen ilmek

Göz uzanışım baldırıçıplak dağlar

Aşnaların derebeyliği niçin mi sağır

Sabahın köründe insanı kireçlemek

Sapsarı hıdırellez de olur mu olur

Etekleri çalpara efendim yavaş

Uğultulu siste didiklenenleş

Ramses'i andıran sof u ihlamur